

**Секція 6. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І
ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ**

**ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ НАД
КАЗКОЮ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ**

Ярослава Анісімова, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О. В. Жовнич, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

**USING ELEMENTS OF INNOVATIVE TECHNOLOGY AT WORK WITH THE FAIRY
TALE AT THE ELEMENTARY SCHOOL**

Yaroslava Anisimova, master's student

*Scientific adviser: O.V. Zhovnych, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer in Foreign
Language Teaching*

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті досліджено використання елементів інноваційних технологій у роботі над казкою у початкових класах. Розкрито роль та методичну цінність казки у розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.*

***Ключові слова:** казка, мовленнєва компетенція, інноваційне навчання, інноваційні технології.*

***Abstract.** The article explores the use of elements of innovative technologies in the work on the fairy tale at the elementary school. The role and methodological value of the fairy tale in the development of the speech competence of the educational recipients is revealed.*

***Key words:** fairy tale, speech competence, innovative learning, innovative technologies.*

Одним із суттєвих напрямків розвитку сучасної освіти є використання інноваційних технологій освітнього процесу.

Вибір сучасних педагогічних технологій – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи вчителя з учнем. Їх доцільне використання допомагає вчителю підвищити мотивацію учнів, більш раціонально побудувати освітній процес. Це й зумовлює необхідність для вчителя самому постійно вчитися.

Впровадження в освітній процес інноваційних технологій дозволить вирішити основне завдання сучасної освіти – навчити дітей вчитися за формулою «шукаю знання – розумію – запам'ятовую – засвоюю – застосовую – стаю компетентним випускником».

У школі ведеться робота у напрямку впровадження нового режиму освітньої роботи в умовах гуманізації науково-методичної діяльності вчителя у напрямку забезпечення креативної освіти інноваційної особистості.

Сьогодні в початковій школі впроваджується багато інноваційних технологій, серед яких виділяють наступні групи: технології особистісно-орієнтованого навчання й виховання; традиційні педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; педагогічні технології на основі підвищення ефективності управління та організації освітнього процесу; педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання матеріалу.

Одним із основних понять, необхідних нам для відтворення повноти значення слова «інновація», є поняття «новий». Новий – це вперше створений або зроблений, що з'явився або виник нещодавно, замість колишнього, знову відкритого, стосовно до найближчого минулого або до дійсного часу, недостатньо знайомий, маловідомий.

Таким чином, ми можемо говорити про два типи нового:

- уперше створене нове (абсолютно нове). Таке нове рівнозначне відкриттю в області педагогіки;
- нове, утримує в собі елементи старого.

Інновація як процес означає часткову або масштабну зміну стану системи і відповідну діяльність людини. Інновація як результат передбачає процес створення нового, що має конкретну назву «новація». [6]

Інноваційне навчання - це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, ґрунтована на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Інноваційність як принцип педагогіки забезпечує умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку та досягнення власної і суспільної мети [2].

Охарактеризуємо деякі з тих технологій, під час упровадження яких у навчально-виховний процес початкової школи ефективно реалізується особистісно-орієнтований підхід. Саме їх використання, на мою думку, є оптимальними для успішного навчання, всебічного виховання та гармонійного розвитку особистості молодшого школяра [4, с. 231].

Молодший шкільний вік характеризується ще нестійкою психікою та вразливістю. Діти дуже швидко та глибоко піддаються впливу оточуючого середовища та дорослих. Отже, учителю початкових класів належить основна роль у формуванні всебічно та гармонійно розвиненої особистості молодшого школяра. Саме він має підібрати та віднайти ті методи та засоби навчання, які непомітно та одночасно цікаво стимулюватимуть їх розвиток та жагу до навчання. Тут і приходить на допомогу казка як цікавий та яскравий засіб виховання. Адже вона справляє значний вплив на особистість дитини.

Аналіз науково-педагогічної та психологічної літератури дозволив зробити такий висновок: по-перше, казка впливає на психічний розвиток дитини: розвиває почуття, мислення, уяву, фантазію, сприймання, волю. По-друге, розвиває розуміння мови на слух, словник, зв'язне мовлення, формує правильну граматичну будову, виховує звукову культуру. По-третє, казка навчає, виховує і соціалізує.

Казка та її педагогічні можливості стали предметом уваги українських педагогів та методистів. Одна з вкрай важливих і актуальних проблем – розвиток словесної творчості дітей. Базова програма визначає його як одне із провідних завдань сучасної освіти. У стихійному пошуку нових методів і технологій, спрямованих на його реалізацію, незаслужено поза увагою залишається такий ефективний і перевірений часом засіб розвитку словесної творчості як казка. Адже саме казка якнайкраще активізує дитячу уяву і творчість, служить зразком зв'язної розповіді і літературної мови, джерелом образів і сюжетів.

Казка – найулюбленіший і найпопулярніший твір усної народної творчості для дітей. Дитина за допомогою казки пізнає світ, розкриває поняття добра і зла. Казка в особливій метафоричній формі впливає на психіку дитини, формує її поведінку. Завдяки казці дитина навчається жити із власними інстинктивними прагненнями та міфологічними уявленнями, опановує їх завдяки раціональному мисленню, інтерпретуючи казкові сюжети та образи, долає свої страхи та переживання.

В.О. Сухомлинський вважав казки духовним багатством народної культури та чудодійним методом розвитку мовлення дітей [7].

Мовленнєва компетенція є однією з провідних базисних характеристик особистості. А своєчасний і якісний розвиток зв'язного мовлення – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку учня.

Зміст казки в більшості випадків спонукає дітей до активної діяльності: погратися, вирізати, наклеїти, намалювати, прикрасити, відтворити епізод казки за допомогою міміки і жестів. Активна діяльність дітей розвиває дрібну моторику руки, творчі здібності. Тексти розширюють словниковий запас, допомагають правильно будувати діалоги, розвивають зв'язне і логічне мовлення, збагачують його образність, емоційність.

У практиці можна використовувати різні інноваційні методи навчання.

Одним із ефективних шляхів у роботі з дітьми початкових класів є застосування педагогами методів та прийомів казкотерапії.

Метою казкотерапії є підведення людини до усвідомлення своєї внутрішньої сутності, своєї єдності і неповторності, до відчуття гармонії з собою і світом. У процесі казкотерапії людина навчається сприймати себе такою, якою вона є, усвідомлювати себе й інших людей, кожного, як неповторну індивідуальність. У кожній людині існує потреба у самовираженні. Якраз реалізацією цієї потреби і займається казкотерапія.

Казкотерапія є цінною ще тим, що вона не відокремлюється від освітніх завдань, оскільки проводиться робота з розвитку мовлення, в учнів формуються вміння висловлювати свої думки, доводити їх та робити висновки.

Для будь-якої терапії, і для казкотерапії зокрема, дуже важливо створити такі умови, які б допомагали дитині подолати те, що стримує її розвиток. Спілкування дітей з казкою допомагає їм впоратися зі своїми негативними станами, невпевненістю, лінню, небажанням пізнавати нове. Власне, цей аспект і став основним у створенні концепції казкової терапії.

Молодші школярі люблять фантазувати, тому ряд прийомів фантазування, успішно можна використовувати в початкових класах у межах уроку читання. Серед найбільш відомих прийомів такі: «Кола по воді», «Біном фантазії», «Довільний префікс», «Що потім?» «Фантастичне продовження», «Кит і кіт», написання лімерика [8].

Особливо охоче діти створюють власні казки.

Самостійне створення казок – дієвий шлях розвитку творчості й дитячого мовлення в молодшого школяра.

В початкових класах пропонуються такі прийоми складання казок:

«Салат із казок» (поєднання в одній казці героїв з різних казок та придумування їх спільних історій).

«Казки навиворіт» (характери героїв відомої казки змінюються на протилежні).

«Перебріхування казок».

«Додавання у казку чарівних предметів».

«Казка – перетворення» та інші.

Дослідження показують, що стимулювання фантазії дітей позитивно позначаються на розвитку самостійності їхнього мислення, вмінні міркувати за аналогією, знаходити асоціативні зв'язки, бачити у відомому нові риси й особливості. Дітям цікаві завдання з прийомами оживлення, перевтілення, фантазування – «Живий предмет», «Якби я був», «Неіснуюча картина», «Кумедні чоловічки».

Прикладом може бути вправа «Ромашка», завдання якої полягає у створенні правильного речення, що стосуються даної теми. Наприклад: казка «Кривенька качечка». Дівчина: працьовита, лагідна, добра, жорстока, мовчазна, зла, горда. Вибравши правильні ознаки даного героя, учні складають його внутрішню характеристику. Ця вправа допомагає учням у відтворенні змісту тексту, запобігає зазубрюванню. Дитина намагається прочитати текст так, щоб на наступному уроці «зірвати» з ромашки правильні відповіді.

Добре спрацьовує вправа «Мозковий штурм», яка дає можливість повторити вивчене на попередніх уроках та узагальнити почуте. Ця вправа – міра швидкості думки та шкала виявлення рівня знань. У дітей зник страх перед неправильною відповіддю. Самостійний пошук учнями відповіді на запитання «Чому?» приносить масу задоволення. Спираючись на власний досвід, учні самі пропонують завдання, ставлять запитання та шукають на них відповіді.

У роботі з школярами різного віку можна використовувати методи мнемотехніки.

Мнемотехніка (мнемоніка) – технологія розвитку пам'яті, що забезпечує ефективне запам'ятовування, збереження і відтворення інформації, збільшує обсяг пам'яті, шляхом утворення додаткових асоціацій, використовує природні механізми пам'яті мозку.

Можна використовувати мнемотаблиці під час переказу казок, поєднуючи мнемотехніку з інноваційними технологіями: «Карусель», «Мікрофон» діти швидко без зазубрювання запам'ятовують і переказують казки. Сюжет казок можна змінювати і тоді діти розвивають не лише пам'ять та мовлення, а починають проявляти креативність і фантазію.

Використання даної технології в роботі дає стійкі результати навчання, виховання і розвитку школярів.

Ще однією ефективною інноваційною технологією є ейдос-конспект – це зображення і коротке образне міркування, інтерпретує теми, образи побаченого і почутого, прочитаного. Він демонструє, як асоціативне сприйняття літературного героя, художньої думки, художнього світу твору, організовує творчу думку читача, формулюючи її зображально і словесно. Ейдос-конспект організовує на уроці літературного читання навчальні ситуації проблемно-розвивального мислення, розробляє правила порівняльного аналізу ідей творів або висловлених дискусійних точок зору.

Переваги роботи з ейдос-конспектами -- дозволяє оцінити рівень сприйняття твору, а іноді і творчості, так як коментар до ейдос-конспекту показує, наскільки глибоко текст зрозумілий учнем, вимагає від учня самостійної роботи у виборі тем, образів, вчить його дослідницької діяльності, розвиває творчі здібності учня, інтегрує різні види мистецтва: літературу і живопис, для більш невідомого читача ейдос-конспект, складений однокласником, є свого роду помічником при читанні: вчить порівнювати різні точки зору, допомагає уявити образ, створений художником, очима учня, а самому педагогу зрозуміти глибину засвоєння матеріалу, його емоційного, чуттєвого сприйняття дитиною.

Все тече – все змінюється. В шкільне життя проникає скрайбінг, запозичений із бізнес середовища. Він є сучасним засобом навчальної діяльності, використання якого дає можливість забезпечити інтенсивний розвиток мислення молодших школярів від наочно-образного через словесно-логічне до абстрактного. На перший погляд, термін «скрайбінг» абсолютно нам невідомий. Але, насправді, ми знайомі з цим поняттям ще з дитинства. За допомогою звичайних малюнків ми намагалися передати певну інформацію, настрій, емоції, почуття.

Скрайбінг – процес візуалізації складного змісту простим і доступним способом, під час якого замальовка образів відбувається прямо під час передачі інформації. Тобто, користуючись скрайбінгом можна просто і доступно розповісти про складне, цікаво пояснити будь-який матеріал. За допомогою цієї новітньої інформаційно-комунікаційної технології можна не тільки донести до учнів інформацію, а й оптимізувати процес її запам'ятовування, зробити навчання привабливим для молодших школярів.

Практика показала, що впровадження інноваційних технологій дозволяє: виробити в дітей бажання навчатися; накопичувати позитивні емоції; створювати на уроці доброзичливий, бадьорий та творчий настрій; полегшити усвідомлення матеріалу; розв'язати важливі виховні та навчальні завдання; розвивати пізнавальний інтерес; вчити кожну дитину активно і вільно мислити на уроці; набувати досвіду навчальної співпраці.

Отже, інтерактивні методи у поєднанні з класичними методами навчання утворюють ідеальну основу для вивчення матеріалу в початковій школі. Різноманітність методів інтерактивного навчання дозволяє вчителю доцільно підібрати методи саме для конкретної теми, а також вибрати методи відповідно до рівня знань учнів класу.

Список використаних джерел:

1. Александрович Т.В. Развитие творческих способностей личности в дошкольном онтогенезе: теоретические основания и способы решения / Т.В. Александрович, О.А. Голюк, Г.Г. Кит // Молодий вчений. – 2018. – № 5.2 (57.2), травень. – С. 58-65.
2. Використання інноваційних технологій на уроках в початковій школі http://mybclass.at.ua/load/statti/vikoristannja_innovacijnikh_tekhnologij_na_urokakh_v_pochatkovij_shkoli/3-1-0-3
3. Демченко О. П. Особливості створення вербальних виховних ситуацій за змістом казок у роботі з дошкільнятами / О. П. Демченко // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць. Спецвипуск / [за заг. ред. проф. В. І. Скрипченка]. – Ч. 1. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – С. 81–88.
4. Дичковская И.М. Инновационные педагогические технологии. – К., 2004. 432 с.
5. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26.
6. Попова О.В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці// Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць/За заг. редакцією акад. ІФ Прокопенка, чл.-кор. ВІ Лозової.–Харків: ХДПУ, -1999.
7. Сухомлинський В.О.Серце віддаю дітям. — К.,Радянська школа, 1977.

8. Телячук В. П. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ у початковій школі / В. П. Телячук, О. В. Лесіна. – Харків, 2007. – 112 с.
9. Тихомирова И.И. Использование интерактивных методов обучения в высшем учебном заведении / И.И. Тихомирова, Г.Ю. Тихомирова, Н.И. Лазаренко // Научные исследования и разработки молодых ученых. – 2015. – №3. – С. 76–79.

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Юлія Балинська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FEATURES OF TEACHER COOPERATION WITH PARENTS OF YOUNGER PUPILS

Julia Balynska, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розкрито важливі аспекти змісту роботи вчителя з батьками молодших школярів. Подано основні вимоги до організації спілкування педагога з батьками, правила взаємодії з родинами. Наведено приклади традиційних і нетрадиційних форм співпраці вчителя з батьками. Виокремлено особливості співпраці педагога з батьками першокласників.

Ключові слова: сім'я, співпраця з батьками, молодший шкільний вік, форми роботи, організація спілкування.

Abstract. In the article the important aspects of the content of the teacher's work with the parents of the younger pupils are revealed. We presented the basic requirements to the organization of communication of the teacher with parents, rules of interaction with families. Examples of traditional and non-traditional forms of teacher-parent collaboration are provided. The peculiarities of the teacher's cooperation with the parents of the first-graders pupils are distinguished.

Key words: family, cooperation with parents, primary school age, forms of work, organization of communication.

Важливе місце у вихованні дітей молодшого шкільного віку займає співпраця школи та сім'ї. Таким чином відбувається залучення батьків до організації освітнього процесу. Саме від ефективності такої співпраці залежить результативність навчання і виховання дітей. Особливого значення у співпраці батьків і дітей належить педагогу. Адже за його активності та дієвої допомоги молодші школярі і батьки можуть продуктивно взаємодіяти.

Від тих зв'язків і взаємин, що виникнуть у першому класі, у початковий період, буде багато в чому залежати і вся наступна освітня робота. Зміст роботи вчителя з батьками першокласників визначається трьома основними завданнями:

- ознайомлення з досвідом сімейного виховання дітей з метою вивчення рівня підготовленості першокласників до школи; дотримання наступності між дошкільним сімейним і шкільним вихованням і перебування індивідуального підходу до кожної дитини;
- керування вихованням школярів у родині, надання допомоги батькам у правильній організації навчальної і творчої діяльності першокласника і його відпочинку;
- залучення батьків до організації виховної роботи у школі, класі [6].

Вчителю першого класу особливо необхідно за короткий термін вивчити учнів, познайомитися з батьками. Рекомендується провести для батьків круглі столи, вечори запитань і відповідей та ін., щоб відповісти на ті запитання, які їх цікавлять, наприклад: «Про організацію навчання першокласника в умовах НУШ»; «Навчальна робота першокласників і задачі батьків»; «Молодший школяр: вік і його особливості»; «Як допомогти першокласнику адаптуватись?»; «Виховання свідомої дисципліни у дітей в родині» та інші.

У першому-другому класі важливо заохочувати батьків познайомитися між собою, обмінятися адресами і телефонами, створити групи у соціальних мережах. Дуже важливо